

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicacionis, Patrociniij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Membrum V. De varietate materiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

ut ea, annotat, non nimis fusè scribat, maximè historias, sed paucis verbis substantiã illius indicet, & in margine locũ, in quo fusiùs descripta inveniri possit, annotet, nisi rara esset admodum historia, & liber, ex quo descripta est, non faciliè haberi posset, tum enim fusiùs cum plerisque circumstantiis notari posset; sententias tamen ex sanctis Patribus, vel ex Sacra Scriptura integrè, & à verbo ad verbum scribere debet, maximè si Breviares sint. Quintò, ut nonnunquam etiam notata relegantur, maximè si juxta primum notandi modum omnia promiscuè scripta fuerint; sic enim memoriæ firmiùs imprimuntur.

M E M B R U M V.

De varietate materiae.

Sicut Patres familias inter alia diligenter curare debent, ne semper ejusdem generis cibos apponant, nisi quando gravis aliqua ratio id exigere videtur; ita Concionator quoque studiosè cavere debet, ne eandem semper materiam repetendo & obtrudendo fastidium creet Auditoribus; nisi fortè evidens aliqua necessitas, aut utilitas aliud exigeret, tum enim non horrere debet similem repetitionem, sed potiùs se & Auditores suos illo sancti Pauli ad Philippenf. 3. solari: *de cetero Fratres mei, gaudete in Domino, eadem scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium est.*

Porro varietas ista in tribus capitibus ostendi potest. Primò in ipsis doctrinis, ne scilicet per magnam anni partem de eodem vitio aut virtute prædicet, id enim, ut experientia docet, non parùm avertit animos Auditorum, eorum præcipuè, qui aut minùs ad simile vitium inclinatos se putant, aut virtutem talem parùm sibi convenientem arbitrantur; potiùs ergo, si necessariam certi vitii aut virtutis tractationem crebriorem aut longiorem putat, diversis temporibus id faciat, ut nunquam faciliè Auditor concionem aditurus sciat, de qua materia Concionator sit peroraturus.

Secundò ostendi potest varietas in Fontibus, si nimirum quandoque ex Evangelio ipso doctrinam unam alteramve adducat: quandoque ex ipso Festo vel Tempore, quod occurrat, occasionem & materiam desumat, ut si in die Rogationis de utilitate processionis, aut modo eam fructuosè instituendi: in

di: in Primitiis alicujus Sacerdotis de dignitate Sacerdotii concionetur; quandoque librum aliquem Sacrae Scripturae multis doctrinis moralibus refertum v. g. Tobiae, Judith, Esther &c. sibi explicandum desumat, & doctrinas inde salutare & Auditori accommodatas eruat, id quod in concionibus tempore Adventus, Quadragesimae inter hebdomadam haberi solitis aliqui praecipue faciunt, quandoque comparationem aliquam instituat v. g. hominis cum Milite, Peregrino, Mercatore, simulque ostendat, quomodo omnes, aut plerumque horum proprietates quilibet jure merito procurare debeat, quemadmodum D. Joannes Gailen Kaiserspergicus frequenter & cum magna gratia usurpavit; quandoque ordinem vitae instituendae conficiat, in quo quid singulis diebus, hebdomadibus, mensibus, annis cuius homini Christiano agendum sit, doceat, ad eum ferè modum, quem Pater Jacobus Alvarez in libello de vita religiosè instituenda observavit; quandoque exercitia spiritalia à sancto Ignatio Fundatore Societatis JESU sapienter excogitata assumat, & quomodo quis per triplicem viam, purgativam scilicet, illuminativam, & unitivam ad Christianam professionem coniti debeat, ostendat; quandoque ipsum Catechismum minorem explicandum assumat, altiori tamen modo, quam Juventuti proponi soleat, nec sine grata quadam eruditionis copia & aemulatione; quandoque varias spirituales Artes doceat, v. g. artem amandi, patiendi, loquendi, verum aurum, id est, bona opera faciendi, bene regendi, orandi, laborandi &c. quo quidem ex fonte copiosae simul & jucundae materiae hauriri possunt, in qua etiam errores varios in variis actionibus committi solitos ostendat, modumque & causas emendandi ostendat.

Tertio denique varietas ista ostendi potest *in modo proponendi*, qui quidem & ipse varius esse potest. Primus est, si una doctrina moralis eligatur, & per varias rationes exercitium illius suadeatur, ut si quis sententiam Christi: *Discite à me, quia mitis sum*, assumens conetur Auditores ad mansuetudinem Christi imitandam excitare. Secundus est, si ex una sententia aut facto plures doctrinas eliciat, ut si quis ex illa sententia Christi: *Verba mea non praeteribunt*, ostendat, quam magnum solatium pauperes, infirmi, contempti, peccatores

atores &c. ex promissis in Sacra Scriptura factis haurire debeant; aut si quis ex communi consuetudine paschalia distribuendi occasionem desumat, varias doctrinas ex resurrectione & apparitionibus deductas eruendi, & diversis statibus applicandi. Tertius est, si comparatio unius rei cum altera instituat: v. g. Beatissimæ Mariæ Virginis cum Arca Noë, & pro hac ostendatur, ejusdem amorem meritò inter prima & ceteriora signa prædestinationis æternæ numerari posse: aut si Christus viti comparetur, demonstreturque, quomodo omnis efficacia actionum nostrarum ex ipsius meritis & exemplis per imitationem expressis desumi debeat. Quartus est, si ipsum Evangelium per partes explicetur, variæque inde doctrinæ morales & catechetiæ eruantur, uti Pater Mathias Faber plerumque in penultima concione facit. Quintus est, si per parabolam à se vel aliis excogitam Concionator persuadere conetur id, quod sibi proposuit pro themate, quem modum Christo familiarem fuisse ex Evangelio notum est. Sextus est, si historia quæpiam pro fundamento principali assumatur, & ex ea occasio desumatur ad varias doctrinas morales inde eruendas, ut si v. g. quis historiam illam de Philosopho in foro sedente, & sapientiam vendente narret, dicatque sententiam ab illo Rege pro documento datam (ut scilicet nihil inciperet, priusquam ponderaret, quem exitum esset habiturum) pariter suis Auditoribus, vel pro fosculo majali, vel si tempus exigat, pro Xenio oblatorum, adeoque ostendat, quomodo hanc doctrinam in occasionibus peccandi, in actionibus quotidianis, & tribulationibus observare debeant. Septimus denique modus est, si varia mysteria sub Evangelio latentia proponantur, & explicentur, sicut plerumque Pater Mathias Faber in ultima concione sua proposuit. Atque hi sunt potissimi modi proponendi, qui in concionibus observari solent; non negaverim tamen plures adhuc excogitari posse, sed qui plerique ad unum ex assignatis revocari queant, ut examnanti patebit.

